

Voorwoord ix

Inleiding 1

Deel 1

ï	Het belang van de filosofie voor het denken over 'verlangen'	7
1.1	Het oorspronkelijke domein van de filosofie	8
1.1.1	De analogie tussen filosofie en geneeskunde	8
1.1.2	Filosofische reflectie op existentiële vragen	11
1.2	Verlangen en zingeving	12
1.3	De kloof tussen realiteit en ideaal	13
2	Verhalen van onze voorouders	17
2.1	Mythen en symbolen	18
2.1.1	Mythen	18
2.1.2	Symbolen	18
2.2	Mythische symboliek	
	Eros, Dionysos, Oedipus, Medea en Narcissus	19
2.2.1	Eros	20
2.2.2	Dionysos	22
2.2.3	Oedipus	24
2.2.4	Medea	26
2.2.5	Narcissus	26
3	De thematiek van het verlangen in het werk van Plato: eros	29
3.1	Plato's 'dualisme' buiten en binnen de mens	30
3.2	Plato's verhalen	31
3.2.1	De grot	32
3.3	Eros	33
3.3.1	Het <i>Symposium</i>	33
3.3.2	De <i>Phaedrus</i>	38
4	De thematiek van het verlangen bij Nietzsche: het apollinische en het dionysische	43
4.1	De tragische filosoof	44
4.1.1	Leven	44
4.1.2	Werk	44

4.2	Nihilisme	47
4.2.1	Aldus sprak Zarathustra	47
4.2.2	De dwaze mens	48
4.2.3	Voorbij het nihilisme: de 'grote gezondheid'	49
4.3	Het apollinische en het dionysische	50
4.3.1	Het apollinische	50
4.3.2	Het dionysische	51
4.3.3	Zoeken naar evenwicht	53
4.4	De pijl van het verlangen	54
5	De thematiek van het verlangen in de psychoanalyse: Freud en Lacan	57
5.1	Freud	58
5.1.1	Miss Lucy R.	59
5.1.2	Ich, Es en Über-ich	61
5.1.3	Eros en Thanatos	63
5.2	Lacan	65
5.2.1	De imaginaire fase	65
5.2.2	De symbolische fase	67
5.2.3	Verlangen betekent vrijheid	68
6	Tussenbalans: het kwetsbare verlangen	73
6.1	Symboliek, emoties en praktische gerichtheid	74
6.1.1	De omschrijving van 'verlangen' en de formulering van de centrale vraag voor de diverse denkers	75
6.2	Plato	76
6.2.1	Plato's antwoord op de centrale vraag	77
6.2.2	Nietzsche	79
6.2.3	Freud	82
6.2.4	Lacan	84
6.3	Voorlopige conclusies	87

Deel 2

7	Psychopathologie: nadenken over het gekwetste levensverlangen	91
7.1	Pathos als 'ziekte' of 'stoornis'	92
7.1.1	Pathos als 'aandoening' of 'lijden'	93
7.1.2	Pathos als 'passie'	93
7.1.3	Het dubbelkarakter van een pathologie: lijden en overleven	
7.2	Psychopathologie: nadenken over het gekwetste verlangen	95

8	Meervoudige kwetsbaarheid	99
8.1	Pathologische kwetsbaarheid	100
8.1.1	Een bijzondere individuele kwetsbaarheid	101
8.1.2	Een riskante spiegelverhouding met de primaire identificatiefiguren	103
8.1.3	Een pathogene culturele context	104
8.1.4	De algemeen menselijke, existentiële kwetsbaarheid	105
8.2	De existentiële thema's in hun pathologische vorm	112
9	Dwangmatig leven in angst	115
9.1	Ons'ik-ideaal'-beeld en'ideaal-ik'-beeld	116
9.2	Het onevenwichtige zelfbeeld in de dwangmatige persoonlijkheidsproblematiek	117
9.3	Dwangmatige handelingen	118
9.4	Een rationalistische levensbenadering	119
9.5	Twee typen dwanggedachten	119
9.6	Affectieve ambivalentie	121
9.6.1	Het verbod op affectieve ambivalentie	122
9.6.2	Levensenergie wordt plichtmatige gehoorzaamheid	124
9.7	Behoeftte aan morele almacht	125
10	Narcistisch en theateraal gedrag: het claimen van uitverkiezing	129
10.1	De term 'hysterie': twee betekenissen en twee misverstanden	130
10.2	Een beschadigd zelfbeeld	130
10.3	Veiligheid en spanning in de uitverkiezing	131
10.4	Signalen van hysterie	134
10.5	Mogelijke ontstaansgronden	136
10.5.1	De problematiek van het narcisme	138
10.5.2	De theatrale persoonlijkheidsproblematiek	140
11	De borderlineproblematiek: problemen met de grens	147
11.1	De 'borderline' tussen neurose en psychose	148
11.2	De borderline als existentiële grens	148
11.3	De essentiële betekenis van de grens	149
11.4	Problemen in het omgaan met de grens	149
11.4.1	Een problematische omgang met anderen	150
11.4.2	Innerlijke leegte, verveling en pijn	151
11.4.3	Een symbiotische affectieve band of eenzaamheid	152
11.4.4	Een slachtofferhouding	153
11.5	Mogelijke oorzaken	154
11.5.1	Een bijzondere individuele gevoeligheid voor prikkels	154
11.5.2	Gebrek aan hechting	154
11.6	Een onvermogen om de levensthema's vorm te geven	157

12	Depressiviteit: leven in onmacht	159
12.1	Depressiviteit is meer en anders dan even (ge)'depri'(meer) zijn	160
12.1.1	Draagkracht en draaglast	161
12.1.2	Zelfmedelijden en zelfbeklag	162
12.2	Meerdere mogelijke verklaringen	162
12.2.1	Een biologisch geconditioneerde individuele kwetsbaarheid	163
12.2.2	Ontmoedigende verhoudingen met primaire identificatiefiguren	164
12.2.3	Een deprimerende familiale en culturele context	167
13	De problematiek van de psychose: op de vlucht voor het kwaad	171
13.1	Overweldiging door een kwaadaardige buitenwereld en verlies van het 'ik'	172
13.2	Indringende beelden en gedachten	172
13.2.1	De werkelijkheid van waanbeelden	172
13.2.2	Het idee dat gedachten ongewenst ingebracht, onttrokken of uitgezonden worden	173
13.3	Op zoek naar een veilig domein	174
13.4	De mogelijke betekenis van psychosegevoeligheid	175
14	De kunst van het verlangen	181
14.1	Passie en Persoonlijkheid	182
14.2	Het tragische heimwee in de pathologie: een dwingende behoefte aan de verloren magische almacht	184
14.3	Levenskunst en verlangen	185
14.3.1	De filosofie van de levenskunst	186
14.3.2	Authentieke levenskunst: de kunst van persoonlijke originaliteit én samenleven	187
14.4	De paradox van het Verlangen	188
14.5	De kunst van het verlangen: het juiste midden tussen passie-fobie en passie-manie	190
15	Verlangen, verankerd in zelfrespect	195
15.1	Zelfrespect als primaire bron van levenskunst	196
15.2	Onze algemeen menselijke, existentiële fragiliteit	197
15.2.1	Verfijnde complexiteit	198
15.2.2	Onze bijzondere, individuele fragiliteit	200
15.3	Het recht op een respectabel leven en zelfrespect	201
15.4	Zelfrespect als het 'juiste midden'	202
	Noten	206
	Literatuur	209